

Jeanne Demessieux in Maassluis

Het wordt weer een
glorieuze tournée

De nieuwe tournée door ons land, welke de eminente Parijse orgeliste Jeanne Demessieux gisteravond in Maassluis is aangevangen, belooft weer even glorieus te worden als haar eerste concertreis door Nederland is geweest.

Honderden orgelliefhebbers uit Maassluis en omliggende plaatsen hebben haar gisteravond beluisterd, toen zij er het „deftig orgel“ der Grote Kerk bespeelde. Zij zullen nog lang napraten over dit éclatante concert, over de uiterst afgevoegen registraties, over de fabelachtige speeltechniek, over de meeslepende muzikaliteit en indrukwekkende voordrachtskust van deze geniale orgeliste. De machtige F-dur Toccata van Bach heeft zij gespeeld met een stralend organum plenum, een mooi gemixtureerd volle werk, waarbij zij de glans der tongwerken niet wilde missen. Het „très vitement“ uit Bachs G-dur Fantasie werd onder haar vingers een verrukkelijk speels stukje, het „grave“ een plechtig modulerend orgellied, het „très lentement“ een fijnzinnig mystiek klankstuk en Händels G-moll Concerto een specimen van Jeanne Demessieux' onuitputtelijke registratiekusten.

Met buitengewone souplesse speelde zij Schumann's canonische étude, en in de grillige fuga uit de grote finale van Liszt's machtige orgelfantasie over het koraal „Ad nos ad salaturam undam“ frappeerde haar beheerste en toch zo sprankelende virtuositeit. Hoewel in het Adagio van Berveiller en het „Dogme“ van Jeanne Demessieux een bijkans te veel aan symphonische klanken voor orgel wordt gegeven, vertolkte de concertgeefster ook deze werken op indrukwekkende wijze.

Haar improvisatie over een thema van de Maassluisse orgeliste Willem Oranje getuigde eveneens van haar groot muzikaal kunnen. Evenals destijds in Rotterdam hulde zij dit thema in een symphonisch orkestraal gewaad.

Het zou te wensen zijn, dat de orgelisten die de vererende uitnodiging krijgen tot het opgeven van improvisatiethemas het zochten in klare, markante en in het gehoor liggende themas. Willem Oranje had de eerste vijf noten van Psalm 89 voorzien van een merkwaardig chromatisch gewrongen staart, waardoor het thema eigenlijk als zodanig mislukte. Jeanne Demessieux wist er evenwel uiterst onderhoudend op te improviseren en in een machtige climax te eindigen.

Uiteraard was de Kerkvoogdij der Maassluisse Herv. Gemeente er mee ver-eerd, dat Jeanne Demessieux voor deze tournée het eerst het prachtige instrument der Grote Kerk had bespeeld. Na haar concert heeft het voltallige college haar hartelijk gecompimenteerd en bood de heer Blom namens de Kerkvoogden haar het boek aan „Van een deftig orgel“, dat Jan Zwart bij het 200-jarig bestaan van het orgel heeft geschreven.

Gezien de grote belangstelling, vermelden wij hier nog haar volgende concerten: Zaterdag Nieuwe Zuiderkerk, Rotterdam; Maandag Grote Kerk, Dordrecht; Woensdag Nieuwe Kerk, Delft; Vrijdag Grote Kerk, Gouda en Maandag 26 September Pieterskerk, Leiden.

Zw. Jr.

Jeanne Demessieux onhoffelijk in de Hofstad ontvangen

De Franse orgeliste Jeanne Demessieux, die in het bezit is van de eerste prijs van het Parijse Conservatorium (klas Marcel Dupré) en op het ogenblik een tournée maakt door Nederland, heeft gisteravond voor leerlingen van het Koninklijk Conservatorium voor Muziek te Den Haag een orgelconcert gegeven. Het is ongetwijfeld een hoffelijk gebaar geweest van deze geniale musicienne, dat zij geheel belangeloos dit recital heeft willen geven, maar dat zij, nu zij Den Haag heeft verlaten, zich in de Residentie alleen op het bescheiden orgel van de Waalse Kerk en op het kramenakkige instrument van het Kon. Conservatorium heeft kunnen laten horen, achten wij een felle dissonant in haar Nederlandse tournée, welke gemakkelijk voorkomen had kunnen worden.

Concert op een gebrekig orgel

In Amsterdam bespeelde zij het vierklaviers orgel der Westerkerk, in Utrecht het orgel van de Domkerk, in Rotterdam het vier-manuaals instrument der Nieuwe Zuiderkerk en hedenavond zal zij concerten op het beroemde Müller-orgel in de Bavo te Haarlem. In Den Haag heeft zij echter twee aanzienlijk mindere instrumenten onder haar vingers gehad. Wij kunnen uiteraard de directie van het Kon. Conservatorium voor dit feit niet aansprakelijk stellen, maar wel achten wij het op zijn minst een ernstig verzuim van de orgelleraren aan dit Koninklijk Instituut, dat zij niet het initiatief hebben genomen, Jeanne Demessieux een waardiger instrument aan te bieden. Terzelfder tijd, dat zij zich in de aula van het Conservatorium liet horen, stond bijvoorbeeld het orgel der Grote Kerk, waar menigmaal Staats-examens worden afgenomen, ongebruikt, en dat op een afstand van nog geen tien minuten gaans.

Jeanne Demessieux had wat dit betreft hofflijker in de Residentie moeten worden ontvangen. Nu moest zij op een, wel is waar door Cavallé Coll gebouwd instrument, concerten, maar tevens op een orwel, dat grote gebreken heeft. Het mechaniek kraakte en piepte, de stemming zo wel van labialen als tongwerken was verre van zuiver, zelfs waren er pijpen die niet aanspraken en leed het orgel af en toe aan bijspraak. Kortom een instrument, dat een kunstenaar weinig kan inspireren. Jeanne Demessieux, geniaal als ze is, heeft zich evenwel door deze moeilijkheden op bewonderenswaardige wijze heen geslagen. De ganse orgelliteratuur kent zij praktisch uit haar hoofd en ook gisteravond vertolkte zij werken van Bach, Buxtehude, Franck, Widor, Dupré en van zichzelf zonder notenbeeld vóór haar en zonder assistentie van registrant. Daarna improviseerde zij een orgel-sym-

phonie, waarvoor Hendrik Andriessen, Everhard van Beinum, Léon Ortel en Adriaan Engels de verschillende thema's hadden samengesteld. En in de vertolking der concertnummers en in haar improvisatie bewees Jeanne Demessieux wederom, dat zij een begenadigd kunstenaar, een artistiek hoogst ontwikkeld musicienne en een orgeliste par excellence is, wier naam zonder meer in een adem genoemd mag worden met kunstenaars als Toscanini, Menuhin en Kathleen Ferrier.

JAN ZWART JR.

De Rotterdammer

GROTE KERK — MAASSLUIS

Orgelconcert

op Donderdag 15 September 1949, 's avonds 8 uur
door

JEANNE DEMESSIEUX

Organiste te Parijs

Programma

1. Toccata en Fa majeur J. S. Bach
2. Fantaisie en sol majeur J. S. Bach
(Très vitement - Grave - Très lentement)
3. 1er Concerto en sol mineur G. F. Haendel
(Larghetto - Allegro - Adagio - Andante)
4. Étude en forme de Canon R. Schuman
5. Grande Fantaisie (Final) Fr. Liszt
6. Adagio (extrait de la Suite) J. Berveiller
7. "Dogme" (extrait de Sept Meditations
sur le Saint-Esprit) J. Demessieux
8. Improvisation sur un thème donné par l'Organiste
Willem Oranje

Orgel-recital van Jeanne Demessieux

Toen de geruchten tot ons doordrongen, dat de beroemde Franse organiste, Jeanne Demessieux, weer voornemens was een tournée in ons land te maken, waren wij er niet ongerust over, dat zij Dordrecht zou overslaan. Vorig jaar heeft zij kennis gemaakt met het Grotekerk-orgel en het kan wel haast niet anders, of die prachtige orgelklank moet haar hebben gestimuleerd, Dordrecht te plaatsen in de rij van gemeenten, die zij met een bezoek zal vereren.

Evenals vorig jaar bestond er voor haar optreden weer een grote belangstelling.

In de eerste plaats gold dit haar improvisatie. Hierbij viel het accent op een kunst, welke iedere organist van enige betekenis vroeger diende te beheersen, met alles wat daaraan vastzat. Het is maar weinigen gegeven om van zo'n improvisatie een gaaf kunstwerk te maken, dat wat vorm en ontwikkeling der themata betreft, aan de hoogste eisen kan voldoen. Zij evenaart hierin haar leermeester Dupré, die het bestond om een dubbel-fuga te improviseren. Het thema werd opgegeven door de heer Cor Visser, die als geroutineerd vakman een thema wist te construeren, waarmee de organiste wat kon uitrichten. Zij heeft het thema op ingenieuze wijze ontwikkeld, al hadden wij overigens niet van deze improvisatie die sterke indruk, die wij daarvan verleden jaar hadden. Toch was er ook in deze improvisatie menig moment, dat trof door doorwrochte contrapuntiek.

Van Purcell speelde zij Trumpet Tune, een vrij eenvoudig werk van een feestelijk karakter. De oude meester Frescobaldi was vertegenwoordigd met een Toccata en Fuga. Bijzonder boeiend was haar vertolking van een Preludium en Fuga van Bach. Haar perfecte techniek kon men bewonderen in de vertolking van het Koraal Voorspel van Bach „Rejoissez vous, Chrétiens“. Voor Francks Pièce Héroïque koos zij een suggestieve registratie, terwijl de Finale uit de Derde Symphonie van Vienne boeide door imposante weergave. Van haarzelf speelde zij een tweetal Koraalvoorspelen, die uitstekend voor het instrument zijn geschreven.

A. I.

GROTE KERK — MAASSLUIS
Donderdag 15 September a.s., des avonds om acht uur:
**ZEER BIJZONDER ORGELCONCERT door de wereldberoemde
jeugdige Franse organiste uit Parijs**
JEANNE DEMESSIEUX.

Deze begaafde organiste speelt uit het hoofd, zonder een blad muziek, een zeer gevarieerd programma van orgelwerken en eigen composities. Tot besluit „Improvisatie“ over een nader op te geven thema of koraal. De pers zegt: „Sensationele verschijning in de orgelwereld; opvallende virtuositeit!“ Overal volle kerken. Voorziet u daarom tijdig van kaarten à f 1.- bij Maassluisse Boekhandel, Markt 9; Muziekhandel Hees & Co., Zuiddijk 8, Maassluis en 's avonds aan de kerk.